TRAFICOM **LAUSUNTO**

Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
Hav@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
05.12.2022
Dnro/Dnr
TRAFICOM/562087/03.03.01/2022
Viite/Referens
Hallintovaliokunta torstai 08.12.2022 klo 12.15 / VNS 11/2021 vp

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin lausunto hallintovaliokunnalle koskien valtioneuvoston selontekoa tiedustelulainsäädännöstä

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Traficom pitää tärkeänä, että selonteossa on tunnistettu digitaalisen toimintaympäristön merkitys ja kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvien kyberuhkien potentiaalisesti laajat vaikutukset yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat riippuvaisia toimivista ja turvallisista verkkoyhteyksistä sekä sähköisistä palveluista. Traficom pitää tärkeänä, että selonteossa esitetyn mukaisesti kansallinen kriittinen infrastruktuuri määritellään, jotta yhteiskunnan toimintoja voidaan suojata. Traficom pitää niin ikään hyvänä sitä, että selonteossa on huomioitu kyberturvallisuuden merkitys laajasti.

Selonteossa katsotaan, että kyberuhkia koskevan tilannekuvan parantaminen sekä uhkien estäminen ja torjuminen edellyttävät toimivaltuuksien, tiedonvaihdon ja kansallisen yhteistyön kehittämistä. Toimenpiteenä esitetään, että tiedusteluviranomaisten ja muiden turvallisuusviranomaisten välisten prosessien toimivuus varmistetaan ja huolehditaan, että viranomaisilla on tehtävien edellyttämät resurssit. Traficomin Kyberturvallisuuskeskus tuottaa kansallista kyberturvallisuuden yhdistettyä tilannekuvaa ja tekee monipuolista yhteistyötä kaikkien turvallisuusviranomaisten mukaan lukien tiedusteluviranomaisten kanssa. Yhteistyö on toimivaa ja vakiintunutta. Traficom kiinnittää erityistä huomiota viranomaistoiminnan riittävään resursointiin.

Traficom kiinnittää huomiota siihen, että selonteossa kuvattujen tavoitteiden toteuttamiseksi on käynnistetty toimenpiteitä. Hallituksen esityksessä eduskunnalle (HE 242/2022 vp) lakiin sähköisen viestinnän palveluista ehdotetaan muutoksia, jotka mahdollistaisivat sujuvamman tiedonvaihdon Liikenne- ja viestintäviraston, poliisin, suojelupoliisin ja puolustusvoimien välillä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta merkittävissä tietoturvaloukkaustilanteissa ja niiden uhkissa. Samassa esitetään täsmennettäväksi virka-avun antamista koskevia säännöksiä merkittävien tietoturvallisuusloukkauksien ja niiden uhkien osalta. Traficom toteaa, että nyt ehdotettu sääntely mahdollistaa viranomaisten välisen tiedonvaihdon tilanteissa, jossa se katsotaan välttämättömäksi. Ehdotus selkeyttää merkittävästi vallitsevaa oikeustilaa ja luo mahdollisuuksia viranomaisten väliselle tiedonvaihdolle. Traficom katsoo, että ehdotetun tiedonvaihto-oikeuden rajaaminen vain merkittäviin tietoturvaloukkauksiin suojelee Traficomin Kyberturvallisuuskeskuksen luottamuksellista asemaa.

Traficom toteaa, että laajempia kysymyksiä koskien kyberturvallisuutta ja

kyberpuolustusta koskevan yhteistyön kehittämiseksi selvitetään parhaillaan käynnissä olevassa sisäministeriön ja puolustusministeriön vetämässä hankkeessa. Puolustusministeriö on 22.2.2022 asettanut selvityshankkeen viranomaisten toimintaedellytysten arvioimiseksi kansallisen kyberturvallisuuden varmistamisessa, kyberrikollisuuden torjunnassa, kyberpuolustuksessa sekä nopeasti kehittyvissä yhteiskunnan kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.

Traficom kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että valtioneuvoston periaatepäätös kyberturvallisuuden kehittämisohjelmasta vuosille 2021-2030 on konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, joka kehittää kyberturvallisuutta ja tukee viranomaisten toimintaedellytyksiä pitkällä aikavälillä ja toimialat ylittävästi.

Turvallisuus- ja kybertoimintaympäristön muutosten johdosta turvallisuusviranomaisilla on oltava riittävät toimivaltuudet lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Traficom pitää keskeisenä, että turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksia, uuden teknologioiden käyttöä ja tiedonsaantioikeuksia arvioitaessa kiinnitetään huomioita perusoikeuksin toteutumiseen. Viestinnän luottamuksellisuuden turvaaminen on tärkeää nähdä myös kansallista turvallisuutta tukevana tekijänä. Perusoikeuksien toteutumisen kannalta on keskeistä, että perusoikeuksiin puuttuvaa viranomaisten toimintaa valvotaan uskottavasti, tehokkaasti ja että tarpeetonta puuttumista yksilön oikeuksiin jatkuvasti vähennetään muun muassa teknologian kehittymisen mahdollistamilla keinoilla.

Liikenne- ja viestintävirasto korostaa Liikenne- ja viestintävaliokunnan selontekolausunnon (13/2022 vp) tavoin, että tietoliikennetiedustelun toteuttamisessa tulee huolehtia yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan turvaamisesta sekä viestintää harjoittavien oikeusturvasta ja varmistaa, ettei toiminnalla heikennetä myöskään viestintäjärjestelmien ja -palveluiden tietoturvallisuutta tai toimintavarmuutta.

Selonteossa esitetään ajatus varsinaista tietoliikennetiedustelua edeltävällä teknisten tietojen käsittelyllä saatavien tietojen käyttötarkoituksen laajentamisesta. Teknisten tietojen käsittelyssä on tunnistettu saatavan tietoja, joita voitaisiin käyttää myös varsinaisessa tietoliikennetiedustelussa hakuehtoina sekä käytettävien hakuehtojen tarkentamisessa ja kehittämisessä. Vaikka tällainen muutos voisi osaltaan parantaa tiedustelun kohdentamista, tulee asiaa tarkoin arvioida suhteessa sääntelyn alkuperäiseen tarkoitukseen sekä ennen kaikkea siihen, mitkä teknisten tietojen käyttötarkoituksen laajennuksen vaikutukset olisivat luottamuksellisen viestinnän salaisuuden suojalle.

Tiedustelulakien palomuurisääntelyn osalta Traficom toteaa, että säännösten sanamuodon lisäksi perusoikeusmyönteinen laintulkinta tukee käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta, kuten myös sitä, että siitä säädettyjä poikkeuksia on sovellettava suppeasti.

Lainsäädännön kehittämisessä on tärkeää löytää tasapaino yhtäältä viranomaisten tiedonjaon mahdollistamisen ja toisaalta viestinnän luottamuksellisuuteen tai salassapitoperusteisiin tehtävien rajoitusten välillä. Traficom toteaa, että lainsäädännön selkeyteen ja ajantasaisuuteen on kiinnitettävä huomiota kyberympäristön muutosnopeuden vuoksi.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom